

МБОУ «Эльгяйская средняя общеобразовательная школа им. П.Х.Староватова»

«Кэрүлүннэ»

МО салайааччыта

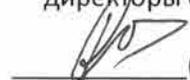
 Петрова М.А.

От «30» августа 2016 г.

«Сэбүлэстэ»

уэрэх чааьыгар

директоры солбуйааччы

 (Винокурова С.С.)

От «30» августа 2016 г.

«Бигэргэтэбин»

оскуола директора

От «30» августа 2016 г.

4-с кылааска Саха эрэспуубулукэтин норуоттарын култууратын уэрэтэр программа

Предмет: КНС

Дьоруоттун билиминистрэ Анастольевана

___35___ чаас, нэдиэлэ 5э ___1___

Тургутук үлэ: ___4___

Түбүттүк программанын автордары: Б.И.Анолуурскай, А.В.Иванова, Е.П.Чехордуна. Сахалыы оскуола программата. Саха эрэспуубулукэтин Уэрэбин
министерствэтин биьирээбининэн. Дьокуускай, Бичик, 2013с.

Уэрэнэр кинигэ: Е.И.Винокурова, Е.П.Чехордуна, Л.Г.Дедюкина Саха эрэспуубулукэтин норуоттарын култуурата. 4 кылаас.Бичик.Дьокуускай, 2013 с.

- араас этнокултуура усулуобуйатыгар тэрүт үгэи тутуьар уонна бэйэни сатаан салайынар;
- пааранан, бэлэбүнэн, хамаанданан уо.д.а бииргэ алтыьан үлэлиир;
- Саха сириг уонна Россия норуоттарын бодоруьарыгар майгыларын-силигилэрин олохсүйбүт бэрээдэгин (этноэтикеты) бииргэ алтыьыы усулуобуйатыгар үчүөттүүр;
- тас кэрүцнэринэн, тылларынан, угэстэринэн, итэбэллэринэн уратылаьар дьонү кытта эйдэьэргэ уонна алтыьарга бэлэмнээх буолар;
- бэйэ норуотун култууратын атын омуктарын кытта алтыьыыта Саха сири, Россия таьымыгар сатаан кэрдэрэр.

Түстаах үэрэх биридимиеэтин үэрэтии түмүгэ.

- анал эйдэбуллэр нэцүэ бэйэни саха быьыытынан билииннэрэр сатабылы олохсүтүү;
- фольклор кэрүцнэрин, норуот ырыатын, музыкатын, тэрүт үгэин, сиэрин-туомун күннээби олоххо уонна күн-дьыл эргииринэн тутуьар сиэрин-туомун нэцүэ эрэспүүбулүкэ култуураба, тылга уратылаьар үгүс эруттээх олобун туьунан бастакы билсыйиитин олохсүтүү;
- эрэспүүбулүкэ уонна Россия норуоттарын култууратын туьунан билиини-кэрүүнү кэцэтэр араас матырыяаалы туьана үэрэнии (үэрэх, үүс-үран, үэрэх-наука, ыйынньык литературатыттан, тылдыьттартан, аатыластарыттан, уо.д.а);
- тобуллабас эйү сайыннарар үэрүйэхтэр:
 - чолчу тэцнээьин (дьиэ-үөт: ураба, балабан, дэриэбинэ, бэьүүлэк, күорат, ас-үэл, тацас-сап, туттар мал, киэргэл, симэх о.д.а);
 - ырытыы, холбообун (олох-дьаьах тэрээьинэ, сүэьү иитиитэ, булт, сир оцоруута, уьаныы, иис, омук оонньуута, оонньуура уо.д.а.);
 - түмүктээьин (хотугу дойдү айылбатыгар сэп түбэьэн үэскээбит итэбэл, биьиги –Россия олохтоохторунабыт, биьиги-сахаларбыт о.д.а.);
 - ханыылатан сыаналааьын (аан дойд, сир айылба, киьи, дьиэ-кэргэн, үран оцобук (ойүү-бичик, оцобук, симэх); норуот музыката (хомус, кырыымпа, хобо о.д.а.);

1. Саха сириг уонна Россия норуоттарын бодоруьарыгар майгыларын-силигилэрин олохсүйбүт бэрээдэгин (этноэтикеты) бииргэ алтыьыы усулуобуйатыгар үчүөттүүр (уо.д.а.)

2. тэри

3. кытк

4. үгэи

5. бэр

6. бэрээдэгэ

							эрэ баран бултуу баралларын эйдэтуу	Булт тэриллэрин арааба.	
12		туома. Туттар тэриллэрэ. Саха сириин кунду түүлээ5ин бултаабын					Урут эбугэлэрбит наар булдунан, балыгынан абаан, иитиллэн олоубуттара.Кунду түүлээ5и тацас гынан тацнаары, эргинээри бултууллара.		
13		Балыктаабын					Балыктаабын- олохтоохтор туц былыргыттан дьарыктар туьунан уэрэтии	Балыктаабын угьэа. Балыксыт туттар тэрилэ.	Угэстэри сурунан кэлии стр.68
14	Уус уран оцобук	Кэмус оцобуктар .Тимир оцобуктар					Араас омука тацаба-саба, оууора , кииргэлэ-симэ5э, эцэ-Дьуьунэ, кииргэлэ уратылаа5ын эйдэтуу	Кэмус уонна тимир оцобук араабын тэцнээн кэрэр. Бэйэ норуотун айымньылаах үлэлээх маастардарын оцобуктарын уратытын быааран, толкуйдуур.	Дойдугут тимир, кэмус уустарын туьунан билэн , кэпсииргэ бэлэмнэн.
							Галереяран дэйдүү,	Галерея эйдэбулэ.	
							эбүөх былыгыттананы, нэрууну быытарын былыгыттананы.		
							У-ратылаах оцобуктарын театрлара. Ньурбатаа5ы драматической театра		
18	Нэруот угэс буолбут аба-кымыс						Норуот угэс буолбут аба-кымыс туьунан биллии.Куьуццу кыьи	Кымыс эйдэбулэ.	Эс ховоону быаар

					Дьиз туттан, оҕо тэрэтэн, мас ууннэрэн хаалларыахтаах дьиз уопсай эйдэбүлү эйдэтуу	тэрээһүнэ, аат биэри, саца дьиз малааһына уо.Д.а. суолтатын, сиэрин-туомун маарыннаһар уонна уратылаһар эруттэрин тэцнээн кэрэн, толкуйдааһын.	сыбыаннаах таабырынна бэлиэтэнэн кэл.
33			Бырайыактыыр үлэ	«Ыйаах-саха нуруотун бырааһынньыга»	«Ыйаах-саха нуруотун бырааһынньыга»	Бырайыак ис хобоонун ырытыы	
34			Түргүтүк үлэ	Бэрэбиэркэлиир үлэ	Бэрэбиэркэлиир үлэ		
35			Түргүтүк бэрэбиэркэ	Сөйүлүбүт үөрэтиигэ түмүк оцоруу, сыана туруоруу	Сөйүлүбүт үөрэтиигэ түмүк оцоруу, сыана туруоруу		